

Den norske tannlegeforenings Tidende

119. ÅRGANG – 2009

Redaktører: Gudrun Sangnes, t.o.m. nr. 7
Ellen Beate Dyvi, f.o.m. nr. 8

Tidende ligger også på Internett i fulltekst med forfatter- og fritekstsøk: www.tannlegetidende.no

LEDER

Det handler om profesjonalitet og omdømme	3
Nytt på nytt	83
Det er ikke kult å røyke.....	159
Når pasienten ikke vil	211
Tannlegeutdanning i 100 år.....	283
Når livet går på tverke.....	347
Takk!.....	419
Jeg tror, jeg tror – på sommeren.....	487
Kjør debatt!	633
De privilegerte	697
Følg med i timen	779
Tradisjonen tro	841
Festen er over – men livet lever	909
Barn har rett – rett og slett.....	982

PRESIDENTEN HAR ORDET

Godt jubileumsår.....	5
Grunnutdanningen i støpeskjeen	85
Spesialistutdanning på nye veier	161
Tilsynet ser deg	213
Politisk oppgjør om tannhelsetjenester	285
Lokalforeningene – stort mangfold og mange oppgaver.....	349
Offentlig finansiert tannbehandling – trygd eller rammetilskudd?.....	421
Bruk ferien til å lade opp.....	491
Landsmøte og 125-årsjubileum.....	565
Trygd, IT og sikkerhet	635
2010 – hva vil skje?	699
Norge – et land iverden	843
Landsmøte, jubileum og politiske realiteter.....	911
Representantskapet har talt – kursen er satt	987

NORDISK TEMA: BILDEDANNENDE TEKNIKKER

Forord: Billedannende teknikker i odontologisk praksis	7
<i>Flygare, Lennart och Per Erik Legrell: Kontrastmedel innom odontologisk radiologi.....</i>	114
<i>Hintze, Hanne og Mie Wiese: Panoramarøntgen....</i>	16
<i>Jäghagen, Eva Levring: Videoradiografisk undersøkning av svelgfunktion under tal och sväljning....</i>	38
<i>Kreiborg, Sven: Anvendelse af røntgencefalomitri inden for ortodontien. En oversigt.....</i>	24
<i>Larheim, Tore A. og Hans-Jørgen Smith: Avansert maxillofacial bildediagnostikk med vekt på</i>	

<i>magnetisk resonans-tomografi.....</i>	94
<i>Larheim, Tore A., Christina Lindh, Jaakko Peltola og Ann Wenzel: Odontologisk spesialisering i radiologi.....</i>	120
<i>Møystad, Anne, Satu Apajalahti og Lennart Flygare: Ultralydundersøkelser i hode- og halsregionen. 106</i>	
<i>Peltola, Jaakko S., Arne Petersson, Dagfinn Svanæs and Ann Wenzel: Regulations in the Nordic</i>	
<i>countries concerning oral and maxillofacial radiographic imaging technologies and their use</i>	32
<i>Petersson, Arne, Hans-Göran Gröndahl and Anni Suomalainen: Computed tomography in oral and maxillofacial radiology</i>	86
<i>Wenzel, Ann og Anne Møystad: Film og digitale intraorale røntgenreceptorer</i>	8

FAGARTIKLER

<i>Berg, Rolf E., Lisen Espeland og Arild Stenvik: Fra småskole til pensjonsalder: Malokklusjon og tannhelse etter 57 år</i>	422
<i>Bruseth, Ane Marthe, Heidi Sætervold, Dag Ørstavik og Hans R. Preus: Overlevelse av endodontisk behandlede tenner med alvorlig periodontalt festetap.....</i>	996
<i>Espeland, Ivar og Reidun Agnalt: Fjerning av tannanlegg i afrikansk folkemedisin. Litteraturoversikt med kasuistikk.....</i>	294
<i>Eriksen, Harald M., Rasa Skudutyte-Rysstad og Bjørn Frode Hansen: Endringer i oral helse blant 35-åringene i Oslo. Et 30-års perspektiv</i>	636
<i>Frid, Paula, Tordis A. Trovik, Ove Busch, Bård Alvsaker og Sølve Hellem: Implantatbehandling i atrofiske overkjeve rekonstruert med hoftebenstransplantat. Vurdering av resultater, smerter og pasienttilfredshet. En pilotstudie</i>	642
<i>Gjerdet, Nils Roar, Agnete Norheim Kaldestad og Tina Foseide Toklum: Bruk av importerte tanntekniske tjenester.....</i>	844
<i>Henriksen, Hege Berg og Svein Olav Kolset: Sukker – forbruk, tannhelse og overvekt</i>	350
<i>Iden, Ole, Asgeir Bårdsen og Inge Fristad: Temporære materialer og lekkasje i forbindelse med endodontisk behandling</i>	988
<i>Jacobsen, Nils: Utiliserte følger av ortodonti</i>	428
<i>Kettunen, Paivi, Inger Hals Kvinnsland, Inge Fristad og Keijo Luukko: Regulering av</i>	

utvikling av tannens form og sensorisk nerveforsyning er samordnet	162
<i>Kjelland, Dag, Morten Syverud, Ketil Kvam og Jon E. Dahl: Korrosjon av selvligerende kjeve- ortopediske fester in vitro</i>	708
<i>Kvinnslund, Siv Rosendorf, Asgeir Bårdsen og Inge Fristad: Prioner og endodonti – engangs- eller flergangsbruk av rotkanalinstrumenter?</i> ...	286
<i>Lahtinen, Aira och Anja Inamo: Rätt använt gör antibakteriellt munvatten nytta. Översikt över antimikrobiella munvatten</i>	912
<i>Leknes, Knut N., Miriam E. Alstad, Stine V. Angelsen, Elisabeth Schilbred Eriksen, Annika Espervik og Ellen Bruzell: Laserbehandling av infeksjoner ved tenner og dentale implantater</i> ...	700
<i>Molund, Linda, Sverre Pettersen, Annhild Mosdøl og Dorthe Holst: Prediktorer for oral hygiene- atferd i den voksne norske befolkningen</i>	298
<i>Salvesen, Eirik Aasland, Knut N. Leknes, Irene Skau og Jostein Grytten: Spesialistpraksis i periodonti – en kartlegging av behandlings- mønstre</i>	850
<i>Sewerin, Ib: Anatomiske variationer af anteriore mandibulære nerveforløb med betydning for implantatindsættelse. En litteraturoversigt</i>	168
<i>Severin, Ib: Oral cysticerkose – forekomst i Skandinavi</i>	356
<i>Stordahl, Guro W. og Nina J. Wang: Karies- aktivitet ved toårs alder. Karies, plakk og tann- helsevaner hos en gruppe toåringer i Oslo</i>	214

KASUSPRESENTASJON

<i>Fardal, Jane E.: Forbigående nevrologisk skade som følge av ledningsanestesi i underkjeven</i> ...	362
<i>Galteland, Pål, Oddvar Moen, Haris Mesic og Per Skjelbred: Fra nekrotisk tann til tap av halve ansiktet</i>	222

SPØR NIOM

<i>Jon E. Dahl og Ellen Bruzell: Bleking av tenner – lege artis?</i>	177
--	-----

FRA BIVIRKNINGSGRUPPEN

<i>Økning av bivirkningsrapporter relatert til plastfyllingsmaterialer</i>	856
<i>Bivirknings skjema</i>	859

DOKTORGRAD

<i>Samson, Heidi: Munnhelse i eldre institusjoner</i>	649
<i>Preza, Dorita: Bakteriefloora ved rotkaries hos eldre og i munnhulen hos eldre uten rotkaries</i> ...	650
<i>Barczyk, Malgorzata: Studier av bindevevsceller øker forståelsen for hvordan tenner sitter fast</i> ...	721
<i>Søland, Tine M.: Munnhulekreft og prognose</i>	864
<i>Gatumu, Margaret Karimi: Signalveier ved Sjögrens syndrom – behandlingsmål for fremtiden?</i>	865

AKTUELT FAG

<i>Brurberg Kjetil G., Hege Konør og Brynjar Landmark: Effekt av røyking på utfallet av periodontittbehandling. Oppsummering av rapport fra Kunnskapssenteret nr. 29–2008</i>	364
---	-----

<i>Tannleger har forhøyet forekomst av hudkreft</i>	718
<i>Artikler i prestisjetunge tidsskrifter</i>	719
<i>Sankt Elm – en ny skytshelgen i endodonti?</i>	862
<i>Kvalitet av tannfyllinger i Norge og Danmark</i>	863
<i>Bivirkninger ved tannbleking</i>	1001
<i>Forskningsdag i Bergen</i>	1002
<i>Studentforskerprisen</i>	1003

REVIDERT FORFATTERVEILEDNING

	714
--	-----

AKTUELT

<i>Overgang til Norsk Pasientskadeerstatning (NPE): Litt dyrere, ellers som før</i>	48
<i>Utsatt for kataloghaier</i>	50
<i>Verdens aidsdag 1. desember, 2008: Mange klager fortsatt på tannlegen</i>	52
<i>Nordisk konferanse om tannhelsetjenestens rolle ved omsorgssvikt og overgrep mot barn: Hvorfor spør vi ikke?</i>	128
<i>Venter spent på forskningsmelding</i>	180
<i>Kunnskapspåfyll ved årest begynnelse</i>	182
<i>Harald M. Eriksen og Arne Hensten: Tromsø- modellen. Hva særpreger tannlege- utdanningen i Tromsø?</i>	226
<i>Ett år etter sammenslåing i Bergen: Alt vel, men venter på økonomisk avklaring</i>	231
<i>Bekymring satt i system</i>	234
<i>Behandler hele mennesket</i>	236
<i>Nye regler om helsehjelp til pasienter uten samtykkekompetanse</i>	238
<i>Tilsynssaker mot tannleger og sertifisering av tannlegepraksis: Fra den ene ytterlighet til den andre</i>	304
<i>Komplisert reform skaper problemer for tannlegene</i>	306
<i>50 år og lykkelig som liten</i>	308
<i>Finanskrisen for norske tannleger?</i>	310
<i>Alvorlig syke barn får ikke nødvendig tann- behandling</i>	368
<i>Norsk helsenett: Sakte men sikkert mot motor- veien</i>	370
<i>Tannhelsepolitikken for stortingsperioden 2009– 2013: – Store endringer i vente</i>	434
<i>Nytt regionalt odontologisk kompetansesenter: Nå står Midt-Norge for tur</i>	436
<i>65-åringer fra Hedmark: Hva har skjedd med tannstillingen?</i>	438
<i>Mye feil skaper hodebry for Helfo</i>	652
<i>Stønadsberettiget behandling?</i>	653
<i>Enighet i EAPD om oppdaterte retningslinjer for bruk av fluor: Klare råd om barn og fluor</i>	656
<i>IT tar ti'</i>	657

Alle blir i nord.....	659	og sekretariat (Dag E. Reite).....	667
Desentralisert spesialistutdanning i Helse- region sør: Tele-Orto.....	660	Helsetilsynet på ville veier (Kjetil Reppen).....	668
Endodonti på de skrå bredder.....	722	Svar fra Statens helsetilsyn til Kjetil Reppen (Geir Sverre Braut)	669
Tannlegejobb i friluft	724	Behandle snorking: JA! Søvnapnéer: tja (Reinert Andersen).....	670
Tok drivkraften og familien med til Vest-Afrika ..	726	Kommentar til svarinnlegg fra Lyngstad, Reite og Odland (Øyvind Simonsen og Edgar Hundsnes)	732
I Forsvarets tjeneste	729	Omdømme – noen tanker i kjølvannet av LAR- saken (Carl Christian Blich).....	733
Ny tannpleierutdanning ved Høgskolen i Hedmark: Etablert på rekordtid.....	866	Et forretningskonsept til etterfølgelse? (Knut Erik Jacobsen).....	734
Presentasjon av NTFs hovedstyrekandidater før valget i november: Hva står de for?	868	Et forretningskonsept til etterfølgelse? Svar fra Jørn André Jørgensen.....	734
Klarere rammer bidrar til å fremme, forbedre og forenkle forskningen: Ny lov om helseforskning	876	Refluks, karies og trygderefusjon (Kåre Andersen).....	736
Reza og den magnetiske massen.....	878	Svar til tannlege Kåre Andersen (Kjetil Reppen) ..	737
Det nye tannhelsenorge.....	950	Åpne kanaler (Dag Ørstavik).....	737
Oppfinnelsen som kan gi en helt tett fylling: Liten plugg klar for verden.....	954	Fluor – korreksjon (Helge Myhre).....	738
I Oslo skulle være fest.....	956	Fritt tannlegevalg og konsekvenser (Kjetil Tednes)	882
Fra tannlegekunst til academia.....	958	Åpne kanaler? (Sigbjørn Løes og Ketil Moen).....	883
Spesialister på fremtidens pasienter	1004	Obligatorisk etterutdanning – en hastesak? (Reidun Stenvik)	883
Et godt liv som kvinnelig leder	1008	Kommentar til Åpent brev til NTFs hovedstyre og sekretariat (Øyvind Simonsen og Edgar Hundsnes)	884
Nasjonal helseforvaltning 200 år: Fra kolera til svineinfluensa	1010	Landsmøtet 2009 (Harald Jøstensen).....	963
Tannteknisk filmpremiere på Folkemuseet	1012	Åpent brev til Tannlegeforeningen, om overstyring av tannbehandling i privatpraksis: Får pasientene den behandlingen de trenger? (Per Hamre)	1017
Julekveldeviser for deppa odontolog	1014	Får pasientene den behandlingen de trenger? Svar til Per Hamre (Tove Broback og Knut Wikstrand)	1018
		Kr 1 687 eller kr 2 832 (Dorthe Holst)	1018
INTERVJUET			
Intervju med Leif Arne Heløe, Johan Buttedahl og Eivind Karlsen: Lov om tannhelsetjenesten: Slitesterk 25-åring	240		
PORTRETTET			
Gudrun Sangnes takker av som redaktør: – Jeg har hatt verdens morsomste jobb.....	440		
KOMMENTAR OG DEBATT			
Arbeidsdeling mellom tannleger og tannpleiere i Norge – betraktninger fra en tillitsvalgt (Trond Einar Augustson).....	131		
Snorkeskinner og brukervennlighet (Reinert Amundsen)	188		
Åpen fluordebatt mangler (Helge Myhre)	244		
Røykeavvenning og behandling av periodontitt (Morten Klepp)	382		
Søvnapnoe: Hva vet vi og hva gjør vi? (Berit Mørland)	383		
Kjære president (Liz Günther)	663		
Svar til Liz Günther (Gunnar Lyngstad)	664		
Åpent brev til NTFs hovedstyre og sekretariat. Behandling av LAR-pasienter i privat praksis (Øyvind Simonsen og Edgar Hundsnæs)	665		
Svar på åpent brev til NTFs hovedstyre og sekre- tariat (Gunnar Lyngstad, president i NTF)	666		
Kommentar til Åpent brev til NTF fra BTFs formann (Kari Odland).....	666		
Kommentar til Åpent brev til NTFs hovedstyre			
BREV TIL REDAKTØREN			
«Det er ikke kult å røyke» Kommentar til leder i Tidendes februarnummer (Ola Haugejorden) ...	312		
Tannhelsepersonell både kan og bør drive røykeavvenning (Gudrun Sangnes).....	313		
Røykeavvenning: Helsedirektoratet kommenterer	313		
KOMMENTAR			
Renessanse for snåsamenn? (Leif Arne Heløe) ...	318		
MØTER			
NTFs representantskap, 21. og 22. november på Lillestrøm: Ett år til neste gang, for siste gang	54		
Vestland, vestland.....	186		
NTFs hovedstyre i Tromsø	187		
Nordiske doktorgradsstudenter i olympiske omgivelser.....	246		
Norsk Tannverns seminar 26. mars: Ta ansvar for dem som trenger det	374		

IDS 2009 i K�ln: Verdens største dentalmesse. En godtebutikk for alle tannleger	377
NTFs Forum for tillitsvalgte: Leangkollen i Asker 17. – 18. april: Obligatorisk etter- utdanning og mer trygd	446
NTFs klagenemndsseminar 2009, Gardermoen 27. april: Klagenemndene er oppdatert	448
Samfunnsodontologisk forum, Skien, 9.–11. juni, 2009: Fullt Ibsenhus og lite nytt.....	672
Næringspolitisk Forum, 28.–29. august 2009: Mens man ventet	742

NTFs LANDSMØTE 2009

Presidentens �pningstale	925
Jubileumsm�te: Ny rekord	928
Bonding kan fortsatt bli bedre.....	934
Mer allergi.....	935
Ny og forbedret metode?.....	936
Keramiske restaureringer	936
Norden er langt fra Las Vegas – også etisk.....	937
Livsstil gir diabetes og koronar hjertesykdom	938
Norsk skole mangler ambisjoner.....	939
Fem hos Gilberto og Jan	940
Loven om den omvendte omsorg	941
Vi er alle medvandrere	942
Fem på landsmøtet	943
NTFs informasjonsmøte: Stinn brakke, l�ber sp�rrelyst.....	944
Nordental 2009	946
Hva serverer utstillerne?	948

PRAKSISDRIFT

Sykepenges – kompensasjonsnivå, opptjeningstid og dokumentasjon	56
Ingen mønsteravtale eller tariffavtale!	57
Pensjonsreformen – angår den meg?.....	134
Endringer i trygdellovgivningen – mer til dem som trenger det mest	190
Når pasienten klager til Helsetilsynet – hva man bør vite om saksgangen	249
Presisering sykepenges og kompensasjonsnivå....	250
Krav til datasikkerhet i tannlegepraksis	315
Økonomisk stønad til selvstendig næringsdrivende tannleger ved sykdom og fødsel.....	384
Gramo vs. Tono.....	386
Retningslinjer for kollegahjelpsordningen	389
Norsk pasientskadeerstatning: Praktiske konsekvenser av ny pasientskadeordning.....	453
Prøvetiden – bruk den!	675
Ulovlig elektronisk journalbruk	744
Nytt om lønn for tannhelsesekretærer	741
Norsk pasientskadeerstatning: Mange tannleger mangler.....	886
Nytt om pensjon. Ny offentlig tjenstepensjon	887
Skatteetaten snur	965
Ny versjon av NTFs standardkontrakt	1020
Lovpålagt bedriftshelsetjeneste i tannlege- virksomheter.....	1022

Spør advokaten	57, 136, 191, 251, 316, 387 455, 676, 740, 886, 965, 1022
----------------------	--

NTF 125  R

Jubileumsforedraget – NTFs gave til medlemmene: Fra tanntrekker til helsearbeider: En helseprofe- sjon blir til.....	62
Jubileumsåret er godt i gang	146

BOKNYTT

62, 149, 198, 262, 330, 396, 461, 683, 754, 895, 1028

TIDENDES SOMMERHEFTE

Siste nytt først.....	492
Ville vesten	494
Beryktet kollega.....	498
På litterær safari	502
Kongelig tannverk i Babylon.....	506
En reise i isbj�rnland	512
Det odontologiske fakultet versus Freia sjokoladefabrikk. Det er: Showbiz.....	516
Tenner til torgs i Marrakech	519
NRK1, høsten 2008: Den store reisen: Har forandret synet på livet.....	520
F�r det til � rulle og gå	524
Gatelangs, for alle	528
30 �r i tannlegehistoriens tjeneste: Fra tr�kke- bor til flodhestenner	532
Sommerfilm!	534
Hva skal vi lese i sommer?	536
Studietur til Seychellene	542
Malerier av Nils Holmbakken.....	485, 540, 545

MINNEORD

Sid sel Helleman Bibow	254
Kjell Norman-Pedersen.....	746

LANDSM TEPROGRAM OG KURSKATALOG....

Landsm�teprogram 2009, nr. 9, side	561–628
Kurskatalog for v�ren 2010	777–836

NTFs REPRESENTANTSKAPSMØTE 2009

Representantskapsheftet er utgitt som bilag til Tidende nr. 12. Sakene ligger også på Tannlegeforeningens Internettsider: www.tannlegeforeningen.no
